

§ 105

Utlåtande från stadsmiljönämndens sektion för byggnader och allmänna områden till stadsstyrelsen om gruppinitiativet från Björn Månsson m.fl. för en renare och trivsammare stadsmiljö

HEL 2020-008032 T 00 00 03

Utlåtande

Stadsmiljönämndens sektion för byggnader och allmänna områden gav följande utlåtande till stadsstyrelsen:

Program för minskad nedskräpning

Miljötjänsterna inom Helsingfors stadsmiljösektor har i samarbete med flera olika aktörer börjat utarbeta ett program för minskad nedskräpning. Arbetet omfattar utarbetande av ett åtgärdsprogram för att minska nedskräpningen och inrättande av ett skräpnätverk. Målet med programmet för minskad nedskräpning är att samla de bästa idéerna till praktiska åtgärder för att minska nedskräpningen.

Utarbetandet av åtgärdsprogrammet för minskad nedskräpning har inletts genom arbete i workshoppar. Idéer och åtgärder som kommit fram i dem sammanställs 2021 till ett åtgärdsprogram. Inom programmet genomförde Helsingfors stads miljötjänster sommaren 2020 en internationell enkät för att utreda genom vilka åtgärder andra städer har försökt minska nedskräpningen, hur åtgärderna upplevdes och hur framstegen följdes upp. Omkring en tredjedel av de städer som svarade på enkäten hade ett åtgärdsprogram eller en annan motsvarande plan. Hösten 2020 kommer en rapport om resultaten från enkäten att publiceras.

I Helsingfors har man redan i flera år arbetat för att minska nedskräpningen: det har funnits parkfaddrar sedan år 2005 och samordning av frivilligarbetet (talkon på stränder och i grönområden) sedan år 1986. Pågående och avslutade projekt i anknytning till nedskräpning är bland annat projektet Satakolkyt, snabba experiment inom Östersjötmaningen, talande skräpkorgar samt kampanjerna Roskavideo, Helli Helsinkiä och Tant Grön. Därtill bedrivs kontinuerlig verksamhet inom miljötillsynens uppgifter i enlighet med avfalls- och miljöskyddslagen.

Att minska nedskräpningen är även inkluderat i miljöledningen. En av åtgärderna i stadsmiljösektorns miljöprogram för 2019 - 2021 är att grunda ett skräpnätverk. Helsingfors stad deltar i Plastic Declaration och förbinder sig bland annat att utveckla strategier och åtgärdspro-

gram samt ställa upp tidsbundna mål för att avsevärt minska plastavfallet. Miljöpolitiken (utkast) tar ställning till främjandet av cirkulär ekonomi och delningsekonomi. Helsingfors deltar även i projektet Kaikki muovi kiertää (All plast återvinns), med fokus på följande teman: byggplast, rivningsavfall och återvinning av förpackningsplaster från byggarbetsplatser.

Sopkärl på allmänna områden

I initiativet föreslås att staden ska investera i större sopkärl med lock. Helsingfors stads anvisning för stadsrummet och anvisningen om stadsmöbler som ingår i den är faktorer som styr planeringen och anskaffningen av möbler, till exempel sopkärl. I anvisningen om stadsmöbler definieras Helsingfors visuella identitet, som förmedlas i det offentliga utomhusrummet genom användning av gemensamt överenskomna material, möbler och utrustning samt typlösningar. Med lösningarna främjas områdenas funktion, säkerhet och höga kvalitetsnivå. Möbelkollektionen för Helsingfors offentliga utomhusrum ger staden ett enhetligt och identifierbart visuellt utseende. Identiteten utgörs av designen, materialen, ytbehandlingen och färgvalet. Den högkvalitativa möbelkollektionen förbättrar ändamålsenligheten och ekonomin när det gäller anskaffningen, användningen och underhållet av möblerna.

I Helsingfors ses placeringen av sopkärlen över som ett nätverk som omfattar hela staden. Placeringen av, avståndet mellan och storleken på sopkärlen på viktiga färdvägar, öppna platser, vistelseområden samt funktionella områden granskas. I park- och gatuplaneringsskedet påverkar man placeringen av och storleken på sopkärlen som ska placeras på allmänna områden mer i detalj. I planeringen undersöks människornas färdriktningar och knutpunkter samt placeringen av områden för utevistelse. I övrigt lägger underhållet till och avlägsnar sopkärl utifrån erhållen respons och erhållna önskemål samt utifrån responsen från de anställda som ansvarar för underhållet.

På placeringen av och valet av storleksklass på sopkärlen inverkar kärrens tömningssätt. Tömning av stora sopkärl kräver i allmänhet tyngre utrustning. Placeringen av underjordsbehållare och övriga sopkärl som töms med kran planeras med beaktande av bredden och bärformågan hos gångvägarna som sopbilarna kräver. Dessutom kräver underjordsbehållare som namnet antyder ett djup på över 1,5 meter under jord, vilket begränsar placeringen av dem i stadsmiljö.

Storleken på sopkärlen har ökat under en lång tid. Ännu i början av millenniet användes ofta 30 liters kärl. Från dem har man övergått till 60 liters kärl, vilket fortfarande är en vanlig storlek, men som redan har vi-

17.09.2020

sat sig vara för liten. Det här syns främst i områden, där folk äter hämtmat och liknande. När utrustningen förnyas skaffar man nästan aldrig kärl på under 100 liter längre. Den övre gränsen för storleken på kärlden bestäms av det faktum att de i parkområden i huvudsak ska kunna tömmas för hand och att arbetarskyddsbestämmelserna tillåter lyft av laster endast upp till en viss vikt. I Helsingfors stad fanns det i våras (år 2020) 4 959 sopkärl i parkerna och 2 898 sopkärl i gatuområdena, totalt 7 857 stycken, för vilka underhållet av allmänna områden inom stadsmiljösektorn ansvarade för. Soptunnornas storlek varierar från 60 liters kärl till underjordsbehållare på 5 m³. Av sopkärlen är 750 stycken över 600 liter, och det finns totalt 305 underjordsbehållare. I Helsingfors finns det redan nästan 150 smarta sopkärl, som fungerar med solenergi och pressar samman avfallet till ett kompakt paket. I ett sådant sopkärl ryms fem gånger mer skräp än i ett vanligt sopkärl.

Stadsmiljösektorns underhåll använder 3,4 miljoner euro (år 2020) för renhållning av parkområden, och av det beloppet går cirka 700 000 euro till städning av olagliga soptippar och efter offentliga evenemang samt renhållning av strandvatten. För städning av gatuområden används 8,5 miljoner euro (år 2020). Gatorna städas i huvudsak maskinellt, och städningen består till största delen av tvätt och borstning av gatuområden, i samband med vilka skräpet på gatorna försvinner.

I områden som administreras av kultur- och fritidssektorn samt social- och hälsovårdssektorn finns det även många sopkärl som ingår i stadens renhållningsnätverk.

Allmänna toaletter

För tillfället finns det 46 City-toaletter på allmänna områden i Helsingfors, och av dessa är så gott som alla avgiftsfria och kan användas dygnet runt. I en fastighet på Sofiegatan finns även en allmän toalett. Stadsmiljösektorn ökar årligen antalet allmänna City-toaletter inom ramarna för anslagen. Antalet toaletter utökas utifrån respons och nätverksgranskningar på ställen, där det är möjligt att placera toaletter och kostnaderna för dem är rimliga. Tyvärr orsakar användningen av toaletterna på en del ställen även störande beteende, och boendetrivseln för invånarna i närheten minskar. Man har tvingats stänga några toaletter på grund av upprepade störningar nattetid. För City-toaletterna är underhållskostnaderna år 2020 1,47 miljoner euro och för toaletten på Sofiegatan 150 000 euro.

Helsinki Huussi är en förbränningsstolettmodell som pilottestas under de kommande åren. Helsinki Huussi-toaletterna skulle betjäna använ-

17.09.2020

dare främst på utflyktsmål i naturen och på öar. I pilotfasen samlas även information om underhållskostnaderna för toaletterna in.

Stadsmiljösektorn har gjort och kommer även i framtiden att göra väldigt mycket för att skapa en trivsamt och ren stadsmiljö. Utöver säkerställande av tjänster och en tillräcklig mängd möbler behövs även en öppen dialog om principerna för användningen av allmänna områden. Utomhusområden, parker, öppna platser och övriga allmänna områden är platser som är öppna för alla, varvid även användarens ansvar bör framhävas vid sidan av stadens ansvar.

Föredragande

teknisk chef
Kari Pudas

Upplysningar

Katriina Arrakoski, teamchef, telefon: 310 64382
katriina.arrakoski(a)hel.fi

Bilagor

1 Svenska folkpartiets gruppmotion

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Förslag till utlåtande

Utlåtandet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Fullmäktigemotion

Fullmäktigeledamot Björn Månsson och fyra andra ledamöter har den 17 juni 2020 lämnat in följande fullmäktigemotion:

Nedskräpning är ett årligen återkommande diskussionstema. Denna vår har problemet med skräp i stadsbilden accentuerats, eftersom allt fler valt att äta hämtmat ute på grund av karantänbestämmelser. Stadens sopkärl är varken tillräckligt rymliga eller skyddade från djur som tömmer kärlen i jakt på mat. Risken för att soporna hamnar i havet är stor i Helsingfors, då kärlen är överfulla och skräpet slängs på marken. Studier visar att människor inte bär skräp långa avstånd, vilket i praktiken innebär att fler sopkärl behövs för att undvika att stadens invånare skräpar ner i staden. Nedskräpningen kostar staden årligen 3-4 miljoner euro.

Genom att investera i större sopkärl med bättre lock fylls inte kärnen lika fort och spridningen av soporna i miljön minskar. Staden kunde investera i större sopkärl exempelvis av Molok-typ. Man kunde även undersöka möjligheten att installera solcellsdrivna sopkärl med inbyggd komprimator som rymmer upp till 570 liter skräp. Dessa används i till exempel Stockholm. Staden kunde även placera ut allmänna återvinningskärl för bland annat plast. De nuvarande gröna små sopkärlen är opraktiska, eftersom de fylls mycket fort, saknar lock, och kan öppnas av obehöriga. Ofta är det just dessa som omringas av sopor på marken och är de vanligaste sopkärlen man stöter på i stadsbilden.

Helsingfors stad behöver även fler allmänna toaletter. Vid varmt väder och risk för pandemi tillbringar stadens invånare allt mer tid utomhus. Staden har många lämpliga och trivsamma områden för aktiviteter, men parkerna och stränderna saknar ofta tillgång till allmänna toaletter. I stället fungerar buskar, portgångar och gatuområden som alternativa toaletter. Tillgång till toaletter är inte enbart en fråga om hygien, utan även om jämställdhet, eftersom det inte är enkelt för alla att hitta ett lämpligt och tryggt ställe utomhus för toalettbesök.

Vi undertecknade önskar att staden undersöker och kartlägger behovet av sopkärl även för sopsortering och fler allmänna toaletter samt fyller behovet. De mindre sopkärlen bör bytas ut till nya, rymliga kärl med lock som förhindrar att soporna sprids i miljön.

Utlåtande

Stadskansliet har ombetts ge ett utlåtande i ärendet till stadsstyrelsen senast 14.10.2020.

Föredragande

teknisk chef
Kari Pudas

Upplysningar

Katriina Arrakoski, teamchef, telefon: 310 64382
katriina.arrakoski(a)hel.fi

Bilagor

1 Svenska folkpartiets gruppmotion

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet